

Zesentwintigste jaargang no. 2

maart - april 1974

DE NIJDAMSTRA TYNGE

PERIODIEK VOOR DE GESLACHTEN
NIJDAM, NIEUWDAM, VLEER, WIJNIA

NIJDAMSTRA

Orgaan der Nijdamstra-Stichting

Familiegemeenschap

Wij, de familiegemeenschap, erkennen verbonden te zijn met ons voor- en nageslacht en zijn ons bewust van een door God geschapen natuurlijke- en organische eenheid, die reeds eeuwen bestaat.

Wij streven ernaar alle familieleden weer in deze gemeenschap te verenigen, op grond van gemeenschappelijke afstamming en geschiedenis en elkaar te helpen en van dienst te zijn.

Als zonen en dochteren van een oud-fries-eigen erfd geslacht voelen wij ons verplicht de belangen van ons geslacht te behartigen, de familie-band te versterken en de studie over het voorgeslacht te bevorderen.

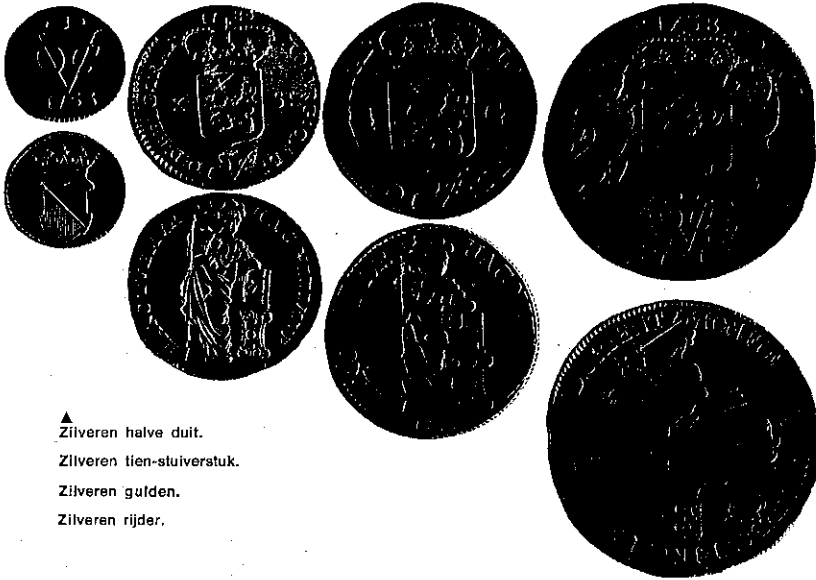
- 0 -

Met toestemming van de Zuidafrikaanse Ambassade opgenomen uit de "Zuidafrikaanse panorama".

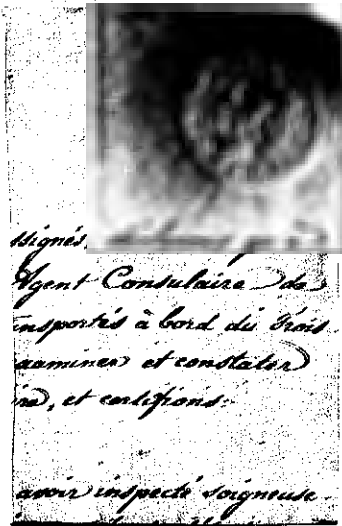
EEN BEROEMD MONOGRAM

In hetzelfde jaar dat Jan van Riebeeck en zijn mannen in 1652 voet op Zuidafrikaanse bodem zetten, vierde zijn opdrachtgever, de Generale Vereenighde Nederlantsche Geoctroyeerde Oostindische Compagnie - beter bekend als de Verenigde Oostindische Compagnie of VOC - zijn vijftigjarig bestaan. In deze halve eeuw sedert zijn oprichting was de VOC uitgegroeid tot een der machtigste handelsorganisaties van de toenmalige wereld. Al vroeg in de zestiende eeuw hadden de Nederlanders bekendheid verworven als handelaars en als de "vrachtaarders van Europa". Amsterdam was al aan het einde van de vijftiende eeuw een belangrijk centrum geworden voor de handel met de omringende landen, ofschoon het nog niet dié betekenis had, die het in de zeventiende eeuw zou krijgen. Toen al beschikte de Amsterdamse gemeenteraad over de vooruitziende blik om door het stellen van gunstige voorwaarden handelsbedrijven binnen zijn poorten te lokken. De Tachtigjarige Oorlog met Spanje zou voor Amsterdam - vreemd genoeg - een gunstige periode inluiden. Na de inname van Antwerpen door de Spanjaarden in 1585, waarmee de verovering van de Zuidnederlandse gewesten een feit was geworden, zochten vele Antwerpse kooplieden, fabrikanten en geldschietters een toevlucht in de noordelijke gewesten, waarbij zij vooral belangstelling toonden voor bloeiende steden als Amsterdam en Middelburg.

De Tachtigjarige Oorlog maakte evenwel geen einde aan de vrij omvangrijke handel tussen Nederland en Spanje. De Nederlandse kooplieden en bestuurders hadden geen bezwaar tegen voortzetting: de winst was groot en er was veel geld nodig om de strijd tegen Spanje voort te zetten. Pas na de dood van Willem de Zwijger en na de tegenslag met de Onoverwinnelijke Vloot trachtte Philips II de Nederlandse schepen uit de Spaanse en Portugese havens (Portugal was inmiddels door Philips geannexeerd) te weren. De handel werd bemoeilijkt en regelmatig werden Nederlandse schepen in beslag genomen. Toen het steeds moeilijker en gevaarlijker werd de handel met deze landen op gang te houden en de verliezen alsmaar groter werden, werd duidelijk dat naar nieuwe markten gezocht moest worden. Begonnen werd met de Middellandse Zeegebieden en enkele Westafrikaanse landen. Al spoedig kwam het besef dat het lonender zou zijn zelf goederen uit het Oosten te halen en te verkopen, dan ze in het Middellandse Zeegebied aan te kopen en door te voeren. Voor de reis naar Oostindië waren echter grotere schepen, kennis van de vaarroute en veel kapitaal nodig - meer dan de gewone koopman bezat. Besloten werd tot oprichting van de Compagnie van Verre, een onderneming van verschillende kooplieden en reders, die al in april 1595 een expeditie van vier schepen naar Oost-Indië zond. Pas 2½ jaar later, na een bijzonder moeilijke en kostbare reis, waarbij de scheurbuik een hoge tol aan levens eiste, keerden drie van de vier schepen in Nederland terug. Financieel was de expeditie geen succes, doch moreel betekende hij een grote overwinning. Terstond werd het voorbeeld van de Compagnie van Verre gevolgd, waardoor acht nieuwe maatschappijen voor de handel met de Oost gesticht werden: drie in Amsterdam, twee in Rotterdam en twee in Zeeland en één in Delft. In 1598 zonden drie van deze maatschappijen al 28 schepen naar Oost-Indië en in de daarop volgende jaren was het aantal aanzienlijk groter. De handel nam toe, maar de winsten daalden schrikbarend als gevolg van de moordende onderlinge concurrentie. Door de versnippering steeg de inkoopsprijs in Oost-Indië en daalde de verkoopprijs in Europa. De gevolgen bleven niet uit en na een paar jaar al gingen verschillende kleinere maatschappijen failliet.

▲ Zilveren halve duit.
Zilveren tien-stuiverstuk.
Zilveren gulden.
Zilveren rijder.

Het schrijfpapier van de Kaapse afdeling van de Verenigde Oostindische Compagnie. (De C boven het monogram staat voor Cabo).

▲ Het VOC-wapen op dit glas wordt omringd door een bloemenkrans en een kroon.

De Nederlandse handel met Oost-Indië raakte in ernstig gevaar en ingrijpende stappen zouden nodig zijn om de zaak te redden. Een verdeling van het handelsgebied in de Oost werd voorgesteld, doch bleek moeilijk te verwezenlijken. Toen kwam Johan van Oldenbarnevelt met het voorstel de bestaande maatschappijen samen te voegen tot één grote onderneming, die het monopolie op de handel met de Oost zou krijgen. Na veel onderhandelen en bemiddelen lukte het hem de maatschappijen bij elkaar te krijgen en op 20 maart 1602 konden de Staten-Generaal der Zeven Verenigde Nederlanden octrooi verlenen aan de Generale Vereenighde Nederlantsche Geöctroyeerde Oost-indische Compagnie.

De VOC, bestuurd door de Heren Zeventien (vertegenwoordigers van de zes Kamers van de Compagnie) verkreeg het handelsmonopolie over het gebied dat zich uitstreckte tussen Kaap de Goede Hoop en Straat Magelhaen, d.w.z. het hele gebied van de Indische en de Stille Oceaan. Met zijn aanvangskapitaal van 6½ miljoen gulden en zijn speciale rechten en machten (o.a. de bevoegdheid tot onderhandelen met vreemde regeringen) vormde de VOC in feite een staat in een staat. Al spoedig na de oprichting zond de Verenigde Oostindische Compagnie sterke, goed bewapende vloeten uit om concurrerende landen uit de Oost te verdrijven en binnen korte tijd had de VOC de Specerij Eilanden (Ambon, Ternate, Banda, Timor en enkele kleinere eilanden) voor zichzelf. In 1619 verjaagde Jan Pieterszoon Coen de Engelsen uit Java en bouwde er Batavia, van waaruit de VOC zijn bezittingen in de Oost ging besturen.

Gedurende de eerste helft van de zeventiende eeuw maakten de schepen van de VOC, evenals die van zijn Engelse collega, regelmatig gebruik van de Tafelbaai. Er was zelfs sprake van een mate van samenwerking tussen de beide maatschappijen en in 1619 overlegden de Heren Zeventien met de Engelsen over de bouw van een nederzetting in de Kaap. De Nederlanders kozen het land "Bij 't Soet revierken" in de Tafelvallei, doch verder dan plannen kwam men niet. Na 1623 maakte de felle strijd tussen de beide maatschappijen iedere vorm van samenwerking onmogelijk.

De Voc deed echter alles wat in zijn vermogen lag om de

kostbare vloten te beschermen en op de lange reis van de nodige verversingen te voorzien. Voor dat doel werden in 1633 St. Helena en in 1638 Mauritius geannexeerd. Beide eilanden hadden echter hun bezwaren en uiteindelijk viel de keus voor de plaats van vestiging van een verversingspost op de Kaap, mede dankzij de gunstige aanbevelingen van Leendert Janszen en Matthys Proot, twee bemanningsleden van de "Haarlem", die op weg van Oost-Indië naar huis op 25 maart 1647 in de Tafelbaai strandde. Het gevolg was dat Jan van Riebeeck op 24 december 1651 met de schepen "Drommedaris", "Reyger" en "Hope" van Texel vertrok om in de Kaap een fort en een verversingspost op te zetten.

Tot op heden is Zuid-Afrika zich met dankbaarheid bewust van alles wat het land dankt aan de vertegenwoordigers van de eens zo machtige Verenigde Oostindische Compagnie. Vooral in Kaapstad vindt men nog altijd prachtige herinneringen aan de begintijd van de nederzetting. De beroemdste daarvan is waarschijnlijk wel het fort, kasteel de Goede Hoop, Zuid-Afrika's belangrijkste historische gebouw. Aan weerszijden van de poort van dit sterke fort staan de letters VOC, een monogram dat over de gehele wereld bekendheid geniet.

Volgens voorschrift van de Heren Zeventien (daterend van 28 februari 1603) moesten alle eigendommen van de Verenigde Oostindische Compagnie voorzien worden van het teken. Een leveringsopdracht voor een aantal scheepskanonnen, daterend van dezelfde dag, stelt zelfs als voorwaarde dat het VOC-teken op de lopen duidelijk waarneembaar moet zijn. Zelfs de munten en enkele stenen "brieven", die langs de route werden gedeponneerd, dragen het VOC-teken.

De Verenigde Oostindische Compagnie heeft tijdens zijn bestaan in niet geringe mate bijgedragen tot de Nederlandse welvaart tijdens de zeventiende eeuw - de eeuw waarin Nederland uitgroeide tot één van 's werelds machtigste zeevarende naties. De macht van de VOC in de overzeese gebieden was enorm: de maatschappij had het recht forten te bouwen; goeverneurs, militaire commandanten, rechters en andere hoge functionarissen te benoemen en zelfstandig verdragen met vreemde mogendheden af te sluiten. Geen wonder dat Jan van Riebeeck in zijn

brieven aan de Heren Zeventien de aanhef "Weledelgebo-
ren, Voorzienige, Manhaftige, Zeer Discrete Heeren..."
gebruikte.

Hij zou waarschijnlijk niet geloofd hebben dat de mach-
tige Verenigde Oostindische Compagnie binnen anderhal-
ve eeuw na zijn benoeming tot commandant van de Kaap
aan zijn einde zou komen. De hopeloos verarmde VOC zou
ten onder gaan aan de concurrentie van krachtiger ri-
valen, aan zijn verliezen in verschillende oorlogen en
aan corruptie onder zijn ambtsdragers.

Sedert die tijd zijn musea en particuliere verzamelaars
over de gehele wereld op zoek naar authentieke VOC-voor-
werpen. Enige tijd geleden nam Mercedes-Benz Zuid-Afrika
bijvoorbeeld een kleine particuliere collectie van zeldzame
VOC-stukken over en breidde deze verzameling uit met
nieuwe aanwinsten. De collectie die thans tentoongesteld
wordt in het Zuid-Afrikaans Cultuurhistorisch Museum in
Kaapstad omvat onder andere een kostbaar polychroom por-
celeinen bord met het wapen en het motto van de Staten-
Generaal der Zeven Verenigde Nederlanden, het VOC-wapen
en het jaartal 1728. Een ander prachtig stuk uit de ver-
zameling is een bijzonder zeldzame wijnbokaal met een
gravure van een driemaster getooid met de VOC-vlag en
de inscriptie "'t welvaaren van 't schip 's Lands Wel-
vaaren". Volgens de archiefverslagen maakte dit schip
tussen 1762 en 1774 vijf reizen naar de Oost.

Ieder stuk met het VOC-wapen, van het kleinste muntje
tot het vervaarlijkste kanon, vormt een herinnering en
een eerbewijs aan de Generale Vereenighde Nederlantsche
Geoctroyeerde Oostindische Compagnie, die zo'n grote rol
in de wereldgeschiedenis - en vooral in de Zuidafrikaanse
geschiedenis - heeft gespeeld.

- 0 -

Genealogie

Op pagina - 460 - (deel V) vermeldde ik o.a. het huwelijk
van JELLE JORIS WIJNJA en YNSKJEN SYBRENS REITSMA.

Een foto-kopie van het familie-register van dit echtpaar
kreeg onze voorzitter namelijk toegezonden van onze neef
M. Wijnja te Siddeburen. (Gr.), waarvoor onze hartelijke
dank!

Dom toevallig deed ik tezelfdertijd voor mijn vrouw een
boodschap bij de "warme" bakker Jelle Wijnja hier ter

plaatse, die vanwege zijn diverse broodsoorten een zekere bekendheid geniet en waar mij de gelegenheid werd geboden diverse gegevens van hetzelfde familie-register, wat aan de wand prijkte, over te nemen.

Op welke wijze en door wie dit register werd samengesteld is mij niet bekend. Hoewel de gegevens vrijwel met de in mijn bezit zijnde overeenkomen, zijn er hier en daar toch kleine verschillen, welke ik echter nog niet in het Rijksarchief te Leeuwarden heb kunnen verifiëren.

Toch vind ik deze gegevens van zo'n groot belang, dat ik dit register dan ook in extenso weergeef:

E B E N - H A E Z E R.

F A M I L I E - R E G I S T E R

van

J E L L E J O R I S W I J N J A, geboren te Idzinga op 6 september 1840, overleden 16 oktober 1905 te

en

Y N S K J E N S Y B R E N S R E I T S M A, geboren te Allingawier 19 september 1846, overleden 10 maart 1929 te

GETROUWD 7 mei 1869 te Bolsward.

zijnde uit dit Huwelijk gesproten de volgende kinderen:

ATJE Jelles WIJNJA geboren te Schettens 26 mei 1870,
Overleden te 7 augustus 1964.

JORIS Jelles WIJNJA, geboren te Schettens, 15 oktober 1872,
overleden te 3 maart 1935.

DJURRE Jelles WIJNJA, geboren te Makkum, 23 augustus 1874
overleden te 1 juli 1950.

BOUKJEN Jelles WIJNJA, geboren te Makkum, 9 februari 1876,
overleden te 4 april 1966.

SIJBREN Jelles WIJNJA, geboren te Idzega, 19 december 1877,
overleden te 9 mei 1969.

REINDER Jelles WIJNJA, geboren te Idzega, 14 maart 1879,
overleden te 8 augustus 1960.

GRIETJE Jelles WIJNJA, geboren te Idzega, 6 februari 1881,

ELIEZABET Jelles WIJNJA, geboren te Idzega, 26 oktober 1882,
overleden 4 maart 1917.

IJNSKJE Jelles WIJNJA en
JELLE Jelles WIJNJA, geboren te Idzega 28 januari 1885,
laatstgenoemde overleed 9 januari
1950 te

KORNELISCHE Jelles WIJNJA, geboren te Idzega , 6 augustus
1886, overleden te
1 juni 1928.

HENDRIKUS Jelles WIJNJA, geboren te Idzega 24 april 1888,
overleden te 6 september
1968.

JETSE Jelles WIJNJA, geboren te Idzega, 2 juni 1890,
overleden te 29 november 1966.

Mevrouw W. Schilstra-Wiersma te Ermelo (Gld) deed ons iets
uit de doeken, wat nog vrij duister was.

Haar betovergrootmoeder was SYTSKE JANS WIJNIA, welke onder
No. - 578 - voorkomt op pagina - 289 -, deel IV.

Daar staat onder meer het volgende vermeld:

JAN MEINDERTS WIJNIA, geboren 3.5.1773 te Idzega,
overleden 14.8.1808 te Oudega (W.), trouwde 29.9.1773
voor het gerecht in Wymbritseradeel met OELKJEN SYTZES
WIJNIA, geboren te IJLST en aldaar overleden 23.11. 1849.

En dan komt de onderstelling, dat zij zeer waarschijnlijk
de dochter was van SYTSE FOEKES WIJNIA en GEISKE WIEGERS.
Het bewijs dat zij hiervan de dochter was, namelijk de
doopakte, werd niet gevonden, doch daar zij een dochter
Geiske noemde, moet aangenomen worden, dat zij het wel
was. Jan Meinderts Wynia was boer te Idzega.

Nu we, dank zij Mevrouw Schilstra-Wiersma weten, hoe
het wel was, blijkt maar weer hoe gevaarlijk het is in
de genealogie onderstellingen te plaatsen, want hieronder
volgt dan de juiste toedracht:

SYTSKE JANS WIJNIA, geboren 14.11.1795 te Idzega, was een
dochter van JAN MEINDERTS WYNIA en OELKJEN SYTZES WYNIA.
Laatstgenoemde werd 18 april 1774 te IJLST geboren, op
belijdenis gedoopt te Oudega (W.) op 22 maart 1799, en
hierbij stonden de geboortedatum en de ouders vermeld.
Haar ouders waren SYTZE CORNELIS en SYTSKE JOHANNES.
Alleen in haar overlijdensakte komt zij onder de
naam Wienia (Wynia) voor.

In de Idzega - tak is mij geen Sytse Cornelis Wynia bekend.

Hoe dan ook, een woord van hartelijken aan het adres van Mevrouw Schilstra-Wiersma is hier wel op zijn plaats. Door haar bemoeiingen kwamen we een stapje verder aan de oplossing van deze genealogische puzzel. Het oudrechtelijk archief van Wymbritseradeel ontbreekt grotendeels. zodat een volledige stamboom nooit helemaal samengesteld kan worden.

C. v.d. Sch.

- 0 -

Familieberichten

Als ik de "Tynges" weer moet samenstellen dan blijven mijn gedachten altijd enige ogenblikken toeven bij de familieberichten.

Inderdaad, er zijn blijde berichten bijv. de geboorte van een kind, maar ook zeer droevige.

Zo moest in deze "Tynges" worden opgenomen het overlijdens bericht van mijn tweeling broer.

Dat het pijn doet, hoeft geen nadere uiteenzetting.

R.

Op Gods tijd is van ons heengegaan in de volle zekerheid van het geloof, onze lieve moeder, grootmoeder en overgrootmoeder

JETSKE DE VRIES - NIJDAM

in de gezegende ouderdom van 88 jaar,
sedert 22 oktober 1961 weduwe van Rimmer de Vries.
Psalm 23

Bakhuizen: J. Muizelaar - de Vries
S. Muizelaar

Woudsend, 27 februari 1974
De Kamp 13.

Op de dag des Heren is in zijn Heer en Heiland ontslapen mijn lieve man en onze zorgzame vader en opa

ANNE NIJDAM

op de leeftijd van 72 jaar.
Psalm 4 : 9

A. Nijdam- van Tuinen
Kinderen en Kleinkinderen.

Heerenveen, 3 maart 1974
Akkersplein 14.

- 27 -

In Jezus ontslapen onze geliefde vader, grootvader en overgrootvader

RIENKS JANS WIJNIA

in de gezegende ouderdom van 83 jaar,
sedert 1937 weduwnaar van
Tietje Yebes Tiemersma.

De bedroefden,
Fam. Wijnia

Lollum, 7 maart 1974.

- 0 -

Burgelijke Stand

Gem. Baarderadeel

ondertrouwd : P. Deelstra te Hallum
en J. Wijnia te Bozum.

Gem. Sneek

overleden: J. Nijdam
wn. R. de Vries

- 0 -

Familie-nieuws

Wij hebben in de maand maart veel droevige dagen gehad, maar wordt nu gelukkig opgevolgd door een blijde gedenkdag, want wij mogen het voorrecht genieten dat we 3 april, 50 jaar getrouwd zijn.

Ik wilde u dit bijzondere, niet onthouden.

Ook de hartelijke groeten aan U allen van mijn vrouw.

Uw voorzitter/redakteur.

Ytsen Wijnia

baankampioen B-categorie

28 jarige P.T.T. beambte Technische Dienst Ytsen Wijnia uit Sneek zijn rentree vierde met een kampioenschap.

- 0 -

Zijn we egoïstisch - Zijn we Hebberig

Hebberige mensen, je komt ze tegen bij verschillende gelegenheden:

Ze wekken meestal niet onze sympathie op, maar meer onze tegenzin.

U kent ze wel, de mensen, die aan tafel of koud buffet

onderscheiden hoeveelheid op hun bord scheppen. De receptiegangers, wier ogen voortdurend rond dwalen op zoek naar de ober of serveerster.

Daar komt de schaal aan met lekkere hapjes, de gratis lekkernijen!

Eten en drinken maar!

Natuurlijk luisteren deze mensen wel eens naar de "Ster" reclame:

Landgenoten jullie eten te veel!

Daar word je dik van.

Wij leven in een tijd van hebzucht.

Onze hebberigheid kent geen grenzen.

Via advertenties, radio en TV worden wij dagelijks tot hebberigheid verleid. Wat worden ze ons mooi voorgeschoteld: Goudhaantjes, dranken, auto's, wasmachines, kleuren TV, zomerreizen en het zijn allemaal verleidelijke zaken.

Je krijgt het gevoel, dat je niet meer meetelt, als je niet in Parijs, Londen, Zwitserland, Griekenland, Turkije geweest bent. Als je zegt aan zo'n wereld-reiziger, dat ons landje ook mooi is, halen ze de schouders op en denken, die stakker weet niet beter.

De welvaart kan door nieuwe begeerten vermeerderd worden. Steeds meer wordt de wens van vandaag de begeerte van morgen.

Zo worden we een slaaf van deze tijd, van de ontwikkeling.

We proberen onze eigen welstand te handhaven, dikwijls ten koste van onze medemens.

Wij hebben wel goede voornemens, maar wij worden daarin belemmert door anderen, door de regering. De regering die voor ons zo weinig doet, alleen een poot uittrekt door hoge belastingen.

Wij begrijpen niet dat wij ons leven volgekalkt hebben met de leuze: Ikke Ikke Ikke en de rest kan

Neem nu eens het autorijden: Hoe snel rijden we?

Even een mededeling van de politie:

Bij een radarverkeerscontrole van 1½ uur 584 weggebruikers, waarvan 10% (50) zich niet aan de voorgeschreven snelheid hielden.

De topcoureur haalde 135 km. per uur.

Het gaspedaal is geen rem, en remmen daar houden we niet van. We spelen met de voorschriften: Zand er over. Ja, zand er over, maar laten we toch allen voorzichtig zijn.

U automobilist, wees verstandig, haal niet in, drink geen alcohol, neem er je gemak van.

Waarom zou u van de file het eerst op het kerkhof aankomen? Zand er over! Zand over u?

Gelukkig de mens, die goede voornemens heeft, en ze weet uit te voeren.

Bij de intrede van een nieuw jaar, hebben we goede voornemens, maar we zijn ze al glad vergeten. Het is de vierde maand alweer van 1974.

Goede voornemens, zegt u misschien schamper, kom nou!

De weg naar de hel is geplaveid met goede voornemens.

In dit gezegde, schuilt een grote waarheid.

Want lang niet altijd hebben onze goede voornemens een vervolg in onze daden, in onze levenswijze. We blijven egoïstisch.

De kleuren TV moet er komen en die oude ongetrouwde tante zullen we dit jaar maar vergeten, zo'n oude zeur.

Wij zullen toch niet van haar erven.

En mocht het zo uitkomen, wij hebben wel een excuses, voor ons wegblijven, waterdicht!

Ja, ja, wij staan gauw op ons recht, maar vallen over onze plicht.

Laat ons een figuur zijn als een keeper, die met inzet van heel z'n persoonlijkheid probeert om alles tegen te houden wat dreigt.

- 0 -

mag ik

Mag ik er nogmaals op wijzen dat alles wat bestemd is voor de "Tynge" gezonden moet worden aan de redacteur, Coornhertstraat 12 te Leeuwarden.

- 0 -

Op de St. Pieterberg

Men kan de top van de St. Pietersberg bereiken, langs koele dalen, en van het bergplateau heeft men een prachtig vergezicht.

Langs de roodgedakte fabrieken met hun schoorsteenpijpen, die als uitroptekens van verbazing over zoveel schoons

tegen de achtergrond staan, maakt de Maas een schone buiging door het wijde dal waarin Maastricht zich als de heerseres verheft.

Hoog boven alles staat de grijze, eeuwenoude St.-Servatiustoren en loopt een gordel van donkergroene bomen, zwaar van loof en tint, dicht aaneengesloten als een oude garde.

Vlak voor mijn voeten het dorpje St. Pieter, met zijn kerktoren turend over de Maas. Aan de overzijde van de rivier een ruime vlakte met aan de zoom koolvelden een staalkaart van groen en daarachter rijen bomen.

Heel in de verte een zeer matte strook wazig grijs, zo ver het oog reikt.

Een frisse wind waait rond, koeien loeien, de krekels maken het gras luid van sjirpend getril, bijen vliegen scherp zoemend voorbij, werkzaam zo lang het kan.

De grijze ruïne op de berg staat als voor eeuwen roerloos tegen het licht, maar toch opmerkelijk afbrokkelend en vervallend in de machtige tijd.

De haverschoven staan boven op de berg, verderop zijn maaiers aan het werk, bijna vlekkeloos blauw welft zich de hemel en lustig fluiten de vogels nog in de snel voorspoedende zomer.

Aan de ingang van de berg een arcade van geel-lichtende zandsteen, waarin het allengs schemerachtiger wordt, tot op eens bij een draai diepe duisternis heerst.

Bij het omkeren is het prachtig, die geel-schitterende ingangspoort met het blauw van de lucht.

Papier

De papieren zakken, zo verzekerde mij de groenteboer bij ons in de straat, zijn duur en de leverancier is bijna niet meer opgewassen tegen de enorme vraag.

Nu ik dit weet, breng ik altijd de nog goed gebruikte zakken aan hem terug.

Het is toch een wondere wereld, want dikwijls bij heel eenvoudige dingen, komt een lawine papier de brievenbus binnen.

De pedaalemmer in de keuken is met een paar dagen weer barstend vol met verpakking-papier van levensmiddelen. De kranten geven elke week zoveel pagina's meer leesge-noegens, wat de prijs direct niet ten goede komt. Gelukkig blijft oud papier duur, want zo las ik één dezer dagen in de krant, heeft oud papier in 1973 een totaal bedrag opgebracht van f 4.000.000,--.

Het wereldverbruik van papier was in 1950, 45 miljoen ton, in 1971, 125 miljoen ton en in 1972, 175 miljoen ton. Zo kan het niet doorgaan, zeggen de deskundigen. De papierindustrie is aangewezen op hout en bossen met geschikt hout voor deze industrie zijn zeer schaars. Nederland, wij weten het allen, heeft weinig bossen en derhalve zijn wij aangewezen op het buitenland.

De uitvinding van papier wordt aan de Chinezen toegeschreven, die reeds in de 3e eeuw voor Christus papier uit hennep maakten.

In ons land werd in 1280 reeds papier uit lompen vervaardigd.

De naam papier is afgeleid van de plant, papyrusplant. Van de vezel van deze plant wordt papier gemaakt. De betere soorten uit vlas of hennep, de mindere uit hout, stro of lompen.

De grondstof wordt eerst gesorteerd, gereinigd en gesneden, daarna in een bolkoker met loog of sulfiet oplossing gekookt, waarna de zo verkregen cellulozevezels in verschillende z.g. hollanders komen. Washollanders (speciaal voor wit papier) gebleekt met chloor-kalk. Na opnieuw gereinigd te zijn van zand en te grove vezels, komt de papierbrij op een lange baan van metaalgaas. Hier wordt het gewalst, gedroogd, waarna het papier wordt gerold en gesneden.

Bij papier maken wordt de papierbrij vermengd met lijm en krijt, waaruit allerlei voorwerpen worden geperst; in het bijzonder voor poppen modellen.

In de papierfabrieken gebeuren alle bewerkingen machinaal.

De uitvinding van papiermachines geschiedde tegen het einde van de 18e eeuw.

BESTUUR NIJDAMSTRA - STICHTING

Voorzitter : T. Nijdam, Coornhertstraat 12,
Leeuwarden. Tel. 05100-22167.

Secretaris penningmeester : C. v.d. Schoot Azn.,
Heerenhage 205, Heerenveen.
Tel. 05130-24792.

LEDEN

H. Nijdam-Smit : Boerhaavelaan 113, Groningen.
Tel. 050-253701.

K. Nijdam : Geastwei 24, Oudemirdum.
Tel. 05147-405.

W. Wijnia : De Hietbrink 10, Emmen.

POSTGIRO - REKENING: : 82.67.24.

REKENING: R A B O B A N K : gironummer: 81.46.57.
rek. nr. 3264.65.308.
beiden ten name van: penn.
NIJDAMSTRA - STICHTING te
H E E R E N V E E N.

FAMILIEBLAD : "DE NIJDAMSTRA-TYNGE".
Lid/abonnees f 12,-- per jaar,
(vóór 31 maart te betalen).
HALFJAARLIJKS f 6,-- , mits
betaling plaatsvindt vóór
31 januari/juli.
Donateurs/leden f 6,-- per jaar.
Zelfde voorwaarden als hier-
boven vermeld.

REDACTIE : T. Nijdam, Coornhertstraat 12,
Leeuwarden.

BIJ ONBESTELBAARHEID GAARNE RETOUR AAN:
Coornhertstraat 12, Leeuwarden.

(Zo mogelijk opgave van nieuw adres).